

שאם בערב שבת היה מאוס בעיניו והיה מוקצה, יכול לשנות דעתו ולרצות להשתמש בו, ומה שחפץ להשתמש בו מבטל את הקצאתו ושוב יכול לטלטלו אפילו לצורך מקומו [וחולק על דין 'מיגו דאיתקצאי בין השמשות איתקצאי לכלי יומא'], אך אם עדיין מאוס בעיניו, ורוצה לטלטלו רק לצורך מקומו, מודה רבי שמעון שהוא מוקצה (רעק"א, בדעת הרמב"ם והר"ן). ויש סוברים, שיכול לטלטלו הן לצורך גופו והן לצורך מקומו כדין כלי שמלאכתו לאיסור, כי רבי שמעון חולק וסובר שאין מוקצה מחמת מיאוס (פמ"ג רעט א"א יד, בדעת בעל המאור והר"ן; דרישה שי"ב). וכן הלכה (משנ"ב רעט יט, ושעה"צ שם, טז, ודאה ביאה"ל שם באופן שהוא רק מוקצה מחמת מיאוס ואינו כלי שמלאכתו לאיסור).

אָבֵל כּוֹס וְקַעֲרָה וְעֵשְׂשִׁית לֹא יִזְיִם מִמְּקוֹמָם גם לאחר שכבו [וכפי שיתבאר בגמ' להלן], והטעם שמודה רבי שמעון בהם, משום שאדם דוחה אותם מדעתו על ידי מעשה (רמב"ן במלחמות ביצה ג, א מדפי הר"ף, וחולין ד, א מדפי הר"ף), ויש סוברים, שהטעם משום שמסיח אותם מדעתו, ואינו דומה למותר השמן שבגנן שיושב ומצפה מתי יבנה נרו ויוכל להשתמש בו [ראה להלן (מו, ב)] [בעל המאור ור"ן ביצה שם].

מִסְתַּפֵּק מִן הַנֵּר הַכֶּבֶה - נר העומד להיכבות, שהסתפק מן הנר הדולק חייב חטאת משום מכבה [ראה ביצה (כב, א)], משום שכשסתפק ממנו ממחר כיבוי, אך נר העומד להיכבות, כיון שגם אם לא היה מסתפק ממנו היה כבה, הסתפקותו אינה ממחרת כיבוי (רש"י, ותוס' רא"ש בבבאור דבריו). ויש סוברים, ש'מסתפק מן הנר הכבה' הכוונה אחרי שכבה [ודבריו 'ואפילו בשעה שהנר דולק' מכוונים רק על 'זמן השמן המטפף'] (תוס' רא"ש; ריטב"א).

וְאִיהוּ סֹבֵר אֶף עַל גַּב דְּלֵא כֶּהָה, שעדיין לא כבה לגמרי, אבל עומד להיכבות (מהר"ם, לדעת רש"י שהובאה בהערה הקודמת), ולטלטל כוס קערה ועששית מודה רבי אליעזר לאביו שאסור לטלטלם, מאחר והם ראויים לדלוק כל השבת מקצה אותם מדעתו לגמרי, אך לגבי שמן המטפף מהם חולק על אביו ולדעתו מותר להסתפק מהם (ריטב"א), ויש סובר שמודה רבי אליעזר לאביו והכל מודים שאסור להסתפק מהם (ריטב"א המיוחס לר"ן).

סִיפֵא אֶתְאֵן לְרַבִּי יְהוּדָה, שאמנם כלים אלו של מתכת אינם נמאסים ואינם אסורים משום 'מוקצה מחמת מיאוס', אבל אסורים משום 'מוקצה מחמת איסור' (יד דוד).

בְּנֵר זֹוּטָא דְדִעְתִּיהָ עֲלִיָּיהָ, שבנר קטן אף על פי שאין אדם מצפה שישאר שמן בנר לאחר שיכבה, מאחר ובדעתו להשתמש בנר, דעתו גם על השמן שבו אם ישאר, אבל מכוס קערה ועששית שלא מצפה שיכבו, הוא מקצה דעתו לגמרי (רמב"ן; רשב"א).

לְדַבְּרֵי הַמְתִּיר אֶסוּר, לְדַבְּרֵי הָאוֹסֵר מוֹתֵר, 'לדברי המתיר' - רבי מאיר שמתיר לטלטל נר חרס ישן שאינו סובר 'מוקצה מחמת מיאוס', אבל אוסר בפומט שהדליקו בו בשבת משום שסובר דין 'מוקצה מחמת איסור' (רש"י), שאת דברי רבי מאיר שאמר 'חוי מן הנר שהדליקו בו בשבת' היה אפשר לפרש כשהוא מוקצה הן מחמת איסור והן מחמת מיאוס, ומחדש רבי זירא שרבי מאיר אוסר אפילו במוקצה מחמת איסור לחוד (תוס'). ולדברי האוסר' - רבי יהודה שאוסר לטלטל נר חרס ישן משום מיאוס, אבל מתיר פמוט שהוא נר קטן וממתכת ויהיה מאוס, שאינו סובר מוקצה מחמת איסור, ופמוט גדול ככוס וקערה אסור אף לדעת רבי יהודה לטלטלו, שאדם מקצה אותו מדעתו (ע"פ רשב"א וח' הר"ן בדעת רש"י).

אִי לֹא שְׂרִית לִיָּה אֶתִּי לְכַבּוּי, שאמנם כיבוי היא מלאכה שאינה צריכה לגופה, והלכה כרבי שמעון שאסורה רק מדרבנן [ראה להלן (קטז, א)], מכל מקום החמירו חכמים באיסור זה כי עיקרו מן התורה [כשמכבה ונצרך לאפר] והקילו באיסור מוקצה שאין לו עיקר מן התורה (ריטב"א מג"א, ב). ■ להלכה, מת המוטל במקום הדליקה, אם יש ככר או תינוק מטלטלו על ידיהם, אין לו ככר או תינוק ויש לו מיטות, והכופו ממיטה למיטה שהוא טלול מן הצד, אין לו גם מיטות, מטלטלו טלול גמור (שו"ע א"ח שיא, א).

מוֹתֵר הַשְּׁמֵן שֶׁבֵּנֵר וְשֶׁבְּקַעֲרָה אֶסוּר, שכיון שאסור להסתפק ממנו בבין השמשות משום מכבה, 'מיגו דאתקצאי בין השמשות איתקצאי לכלי יומא' (ר"ן), ובגנן של שעה שלא קיים טעם זה של מכבה, מותר ביו"ט להשתמש בנותר ממנו [ולא בשבת, שהוקצה מחמת איסור] (מג"א רעט, ב), ויש סוברים, שטעם האיסור במותר השמן שבנר, משום שהוקצה למצותו (ע"פ תוס' לעיל מה, ב ד"ה ואין, ע"פ הגמ' להלן מה, א).

מְשֻׁנָּה. מְטַלְטְלִין נֵר חֶדְשׁ, שהוא כלי שמלאכתו להיות, ואף שהזמינוהו למלאכת איסור, הזמנה לאו מילתא היא (רש"י, ואליה רבה רעט, יג), ודוקא נר המיועד גם לשימושים אחרים, אבל אם מיועד להדלקה בלבד, אפשר שהוא כלי שמלאכתו לאיסור, שמותר לטלטלו רק לצורך גופו או מקומו (פמ"ג א"ח רעט א"א יד, ב; תהלה לדוד שח, יח), ויש סוברים שכיון שאינו ראוי לאכילה ולתשמיש, אין עליו שם כלי כלל, ואסור בטלטול אפילו לצורך גופו או מקומו (משנ"ב שח, לד, בשם מור קציעה, וראה מהר"ד דרשו שם הע' 51).

אָבֵל לֹא יִשֵּׁן, שהוא מוקצה מחמת מיאוס, שחרס שהדליקו בו הוא מאוס ואינו ראוי לשום תשמיש אחר מלבד הדלקה, וכיון שבשבת אינו יכול להדליק, נמצא שאין שם כלי עליו, והוא כעצים ואבנים שאסורים בטלטול אפילו לצורך גופן או מקומן. ואם הדליקו בו באותה שבת, הוא מוקצה מחמת איסור וגם אם הוא של מתכת אין מטלטלים (ע"פ רש"י כאן, וחולין יד, ב ד"ה אבל לא ישן, מאיר; ריטב"א המיוחס לר"ן, ופנ"ו).

רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר כָּל הַנְּרוֹת מְטַלְטְלִין - שלדעתו דבר שנאסר בין השמשות אבל היה עתיד להסתלק איסורו, לא הסיח דעתו ממנו, וכאשר נעשה ראוי לשימוש איננו מוקצה, וחולק על 'מיגו דאיתקצאי בין השמשות איתקצאי לכלי יומא' (ב"י א"ח שי, ב), ואף שאינו מוכן מבעוד יום ובעינין 'הכיננו' שיהיה מוכן מבעוד יום, אך מאחר שיושב ומצפה לסילוק המוקצה, הרי הוא כמוכן מבעוד יום (אפקי ים ב; יט; קהלות יעקב ביצה ד).

גְּמָרָא. רַבִּי מְאִיר אוֹמֵר כָּל הַנְּרוֹת מְטַלְטְלִין חוּץ מִן הַנֵּר שֶׁהִדְלִיקוּ בּוֹ בְּשֶׁבֶת שאסור לטלטלו אף אחר שכבה, שלדעתו מוקצה מחמת מיאוס אינו מוקצה, אבל מוקצה מחמת איסור כיון שדחאו בידים הוא מוקצה ו'מיגו דאיתקצאי בין השמשות איתקצאי כולי יומא' (ע"פ רש"י כאן ורשב"א להלן מה, א, וקורן אוה דני מוקצה בסופו).

רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר חוּץ מִן הַנֵּר הַדּוֹלֵק בְּשֶׁבֶת בעוד שהוא דולק, מחשש שמא יכבה (רש"י), וטעם זה אינו נשאר למסקנת הגמ' להלן (מה, א), שאיסורו מחמת שהוא בסיס לדבר האסור [הנר בסיס לשלבת] (מהרש"א; מג"א רעו, יא).

בְּכֶתֶה מוֹתֵר לְטַלְטְלָהּ, אבל רק לצורך גופו ולא לצורך מקומו, משום שאף רבי שמעון מודה שיש מוקצה מחמת מיאוס, אלא